

Latvijas Republikas Senāts

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 13.jūnijā

[1] Senātā saņemta pieteicēju Maskavas pilsētas valsts unitārā uzņēmuma „Maskavas Starptautiskās sadarbības centrs” un Maskavas pilsētas īpašuma departamenta blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 18.februāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu. Pieteicēji bija vērsušies rajona tiesā, lūdzot:

1) iesniegt Satversmes tiesā pieteikumu par likuma „Par rīcību ar nekustamo īpašumu, kas nepieciešama valsts drošības apdraudējuma novēršanai” (turpmāk – Maskavas nama likums) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105.panta ceturtajam teikumam;

2) ja administratīvā tiesa nevēršas ar pieteikumu Satversmes tiesā, uzdot jautājumu Eiropas Savienības Tiesai par to, vai ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17.pantu ir saderīgs tāds Maskavas nama likuma regulējums, kas neparedz īpašniekam izmaksāt kompensāciju par ar likumu atsavināto nekustamo īpašumu /Adrese / (turpmāk – nekustamais īpašums);

3) uzlikt atbildētājam par pienākumu izmaksāt Maskavas pilsētas īpašuma departamentam zaudējumu kompensāciju par nekustamā īpašuma atsavināšanu 2 856 000 *euro*;

4) uzlikt atbildētājam par pienākumu izmaksāt Maskavas pilsētas valsts unitārajam uzņēmumam „Maskavas Starptautiskās sadarbības centrs” zaudējumu kompensāciju par servitūta tiesības dzēšanu 1 936 396,80 *euro*;

5) uzlikt atbildētājam par pienākumu atlīdzināt pieteicējiem visus pieteicēju tiesāšanās izdevumus.

Rajona tiesas tiesnesis konstatējis, ka pieteicēju iebildumu pamatā ir tas, ka Maskavas nama likumā nav noteikta atlīdzība par nekustamā īpašuma nonākšanu Latvijas valsts īpašumā un servitūta tiesības dzēšanu. Pieteicēji norāda uz Maskavas nama likuma neatbilstību Satversmei un Eiropas Savienības Pamattiesību hartei, pieteikumā uzsverot ar šo likumu pieteicējiem nodarītos zaudējumus.

Tiesnesis norādījis, ka ārējie normatīvie akti nav pārsūdzami administratīvajā tiesā. Savukārt privātpersonas prasījums pret valsti par zaudējumu, kas nodarīti ar ārēju normatīvo tiesību aktu, kura tiesiskumu pārbauda Satversmes tiesa, atlīdzināšanu ir pakļauts izskatīšanai nevis administratīvā procesa kārtībā, bet gan civilprocesuālā kārtībā. Tā kā izskatāmajā gadījumā pieteicēji pamato atlīdzinājuma prasījumu ar rīcību, kuras kontrole nav pakļauta administratīvajai tiesai, prasījums par atlīdzinājumu kā pakārtots prasījums pamatprasījumam arī nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā. Attiecīgi pieteikumu jāatsaka pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā).

Tā kā pieteikumu atsakāms pieņemt, tiesnesis secinājis, ka nav pamata vērtēt pieteicēju lūgumus vērsties Satversmes tiesā un Eiropas Savienības Tiesā.

[2] Pieteicēji blakus sūdzībā ir norādījuši, ka Saeima, nelemjot par atlīdzības noteikšanu par nekustamo īpašumu, ir rīkojusies valsts pārvaldes jomā. Pieteicēju ieskatā tiesnesis pārsteidzīgi konstatējis, ka Saeima, izlemjot konkrēto jautājumu, rīkojusies likumdošanas jomā.

Senatoru kolēģija konstatē, ka rajona tiesas tiesnesis pamatoti atzinis, ka iespējamais pieteicēju tiesību aizskārums izriet no likuma. Saeima kā likumdevējs likumdošanas procesa kārtībā ar 2024.gada 11.janvārī pieņemto Maskavas nama likumu ir noteikusi, ka strīdus nekustamais īpašums ir Latvijas valsts īpašums un tiek dzēsta servitūta tiesība (likuma 2. un 3.pants). Līdz ar to konkrētajā gadījumā Saeima ir rīkojusies likumdošanas, nevis valsts pārvaldes jomā.

Pieteicēji izskatāmajā lietā savu viedokli nepamatoti argumentē ar Satversmes 105.panta ceturto teikumu un Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likuma normām. No Maskavas nama likuma preambulas, 1. un 2.panta, kā arī tā anotācijas izriet, ka konkrētajā gadījumā nav veikta nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām, bet gan īpašs pašaizsargājošās demokrātijas principam atbilstošs pasākums, lai mazinātu valsts drošības apdraudējumu (14. Saeimas likumprojekta Nr. 378/Lp14 „Par rīcību ar nekustamo īpašumu, kas nepieciešama valsts drošības apdraudējuma novēršanai” [anotācija](#)).

Maskavas nama likumā nav paredzēta atlīdzība par nekustamā īpašuma nonākšanu Latvijas valsts īpašumā un servitūta tiesības dzēšanu. Tāda konkrētajā gadījumā ir likumdevēja apzināta tiesībpolitiska izšķiršanās, kas noteikta ar likumu. Savukārt pieteicēji tieši šo jautājumu vēlas risināt ar pieteikumu administratīvajā tiesā, gan apšaubot likuma atbilstību Satversmei un Eiropas Savienības Pamattiesību hartai, gan arī prasot zaudējumu atlīdzināšanu par nekustamā īpašuma nonākšanu valsts īpašumā un servitūta tiesības dzēšanu.

Senatoru kolēģija atzīst, ka rajona tiesas tiesnesis atbilstoši tiesību normām un Senāta judikatūrai pareizi konstatējis, ka Administratīvā procesa likums nenoteic administratīvo tiesu kompetenci īstenot ārējo normatīvo tiesību aktu tiesiskuma kontroli, tostarp pārbaudot Saeimas pieņemto likumu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām (*pārsūdzētā lēmuma 4.punkts*). Saskaņā ar Satversmes 85.pantu Latvijā pastāv Satversmes tiesa, kurai ir piešķirtas ekskluzīvas tiesības lemt par likumu atbilstību Satversmei. Kā norādījusi Satversmes tiesa 1999.gada 9.jūlija spriedumā lietā Nr. 04-03(99): „Latvijas vispārējās jurisdikcijas tiesu sistēmā ietilpstošās tiesas ir tiesīgas izskatīt civiltiesiskus strīdus, krimināllietas, kā arī lietas, kas izriet no administratīvi tiesiskajām attiecībām. Taču saskaņā ar likumu tās nav tiesīgas atzīt par spēkā neesošiem aktus, kuriem ir normatīvs raksturs. Šādam uzdevumam Latvijā 1996.gadā tika izveidota vispārējās jurisdikcijas tiesu sistēmā neietilpstoša konstitucionālā tiesa – Satversmes tiesa, kura atbilstoši Satversmes 85.pantam ir tiesīga izvērtēt likumu un citu aktu atbilstību Satversmei un citiem likumiem.”

Attiecīgi rajona tiesas tiesnesis pareizi noteicis, ka iespējamais pieteicēju tiesību aizskārums, par ko tie vēlas prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, izriet no likuma un kā tāds tas nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3] Pieteicēji blakus sūdzībā vērš uzmanību uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) normām, kas paredz, ka privātpersona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu no valsts pārvaldes iestādēm par prettiesisku faktisko rīcību. Pieteicēji pauž ieskatu, ka izskatāmajā lietā viņiem ir tiesības prasīt labvēlīga administratīvā akta, ar kuru tiktu atlīdzināti viņiem nodarītie zaudējumi, izdošanu.

Senatoru kolēģija konstatē, ka rajona tiesas tiesnesis atbilstoši tiesību normām un Senāta judikatūrai pareizi noteicis, ka prasījumu par zaudējumu, kas nodarīti ar ārējo normatīvo tiesību aktu, kura tiesiskumu pārbauda Satversmes tiesa, atlīdzināšanu izskata nevis administratīvā procesa kārtībā, bet gan civilprocesuālā kārtībā (*pārsūdzētā lēmuma 4.punkts*).

Atlīdzināšanas likuma 1.pants paredz, ka atbilstoši šim likumam var tikt prasīts atlīdzinājums par zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Izskatāmajā lietā iespējamais pieteicēju tiesību aizskārums, par kuru viņi prasa

atlīdzinājumu, nodarīts ar likumu. Proti, tieši Maskavas nama likums neparedz atlīdzību par nekustamā īpašuma nonākšanu Latvijas valsts īpašumā un servitūta tiesības dzēšanu, un, kā secināts iepriekš, tas bijis apzināts likumdevēja lēmums. Attiecīgi konkrētajā gadījumā pieteicēju prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu atrodas ārpus Atlīdzināšanas likuma tvēruma un kā tāds nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[4] Pieteicēji blakus sūdzībā vērš uzmanību, ka viņi lūguši zaudējumu atlīdzinājumu Satiksmes ministrijai un Finanšu ministrijai un attiecīgi vēlētos administratīvajā procesā pārbaudīt šo atteikumu tiesiskumu.

Kā iepriekš jau secināts, administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms ne jautājums par Maskavas nama likuma atbilstību Satversmei un Eiropas Savienības Pamattiesību hartai, ne arī jautājums par iespējamo zaudējumu, kas nodarīti ar šo likumu, atlīdzinājumu. Līdz ar to šim pieteicēju argumentam izskatāmajā lietā nav juridiskas nozīmes. Uz to netieši norāda pašu pieteicēju apsvērumi blakus sūdzībā, mēģinot pamatot, ka Saeima konkrētajā gadījumā ir rīkojusies valsts pārvaldes, nevis likumdošanas jomā, kā arī uzsverot zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu par Saeimas rīcību. Attiecīgi tos jautājumus, kurus pieteicēji vēlētos risināt ar pieteikumu administratīvajā tiesā, nevar atrisināt, nepārkāpjot likumā noteikto administratīvo tiesu kompetenci. Tādēļ rajona tiesas tiesnesis izskatāmajā lietā pamatoti atteicis pieņemt pieteikumu.

Vienlaikus senatoru kolēģija vērš uzmanību, ka rajona tiesas tiesnesis norādījis, ka jautājumu par likumu atbilstību augstāka juridiskā spēka normām izskatīšana ir Satversmes tiesas kompetencē, savukārt zaudējumu, kas nodarīti ar likumu, atlīdzināšana risināma civilprocesuālā kārtībā. Tādā ziņā pieteicējiem Latvijas tiesiskajā sistēmā pastāv iespēja īstenot Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu un atbilstošu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā.

Konstatējot, ka pieteicēju pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, rajona tiesas tiesnesis konkrētajā gadījumā pareizi atzinis, ka nav pamata vērtēt pieteicēju lūgumus par vēšanos Satversmes tiesā un Eiropas Savienības Tiesā (*pārsūdzētā lēmuma 6.punkts*).

[5] Apkopojot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka pieteicēju blakus sūdzība ir acīmredzami nepamatota, un tas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 320.¹ pantam ir pamats atteikt šīs blakus sūdzības izskatīšanu.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 320.¹ pantu un 338.panta astoto daļu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt izskatīt Maskavas pilsētas valsts unitārā uzņēmuma „Maskavas Starptautiskās sadarbības centrs” un Maskavas pilsētas īpašuma departamenta blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 18.februāra lēmumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators J. Pleps

Senatore L. Slica

Senatore I. Višķere